וליהרג א רשאי ב ג אם העובד כוכבים (ג) מכוין

לחעבירו על דת:

הגה [ד] ואם יוכל להציל עצמו בכל אשר לו צריך ליתן הכל ג ולא

וריב"ש סימן שפ"ז) (א) [ה] וכמקום שאמרו כל מי שיש כידו

למחות ואינו מוחה הוא נחפס באותו עון מכל מקום בדבר שיש חשש

סכנה אין לריך (ה) להוליא ממונו על זה. (מהרי"ו סימן קנ"ז)

(ו) יואם הוא בפרהסיא ניו דהיינו ד (ו) כפני עשרה

מישראל חייב ליחרג ולא יעבור וו אם העובר

כוכבים מכוין להעבירו על דת (ב) [ח] אפינו על

ה (ד) ערקתה דמסהנה (ב"י) ה אבל אם אינו מכוין אלא

להנאתו יעבור ואל יהרג (ג) יואם הוא שעת הגזירה (*)

ו [ט] על ישראל לנדס (ב"י בשם נ"י) ז ז אפילו אערקתא

דמסאנא (פירוש רצועת המנעל) (ה) יהרג ואל יעבור:

הגה (יו (ט) ודוקה אם רולים להעבירו במלות לה מעשה אבל אם

גזרו (גזרה) [שמד] (ד) שלא לקיים מצות עשה אין לריך לקיימו ושיהרג

לכ"ע רשאי למסור עלמו כדלקמן בהג"ה גבי מלות עשה דהא הנ"ים פסק כהרמב"ם ל ואפ"ה כתב דאם הוא אדם גדול וחסיד וירא שמים

ינואה שהדור פרוץ בכך רשאי לקדש השם ולמסור עלמו אפילו על מלוה קלה כדי שיראו העם ליראה ה' ולאהבו בכל לבם ומביאו ב"י וד"מ:

יעטור (ג) (ד) (א תעשה (ר"ן פרק לולב הגזול ורשב"א וראב"ד

נחרם חובל בעלמי נקרם הוכל כעלתי ינדעת הרמב"ם בפ"ה מהל' יסודי התורה ח"ד הוא מתחייב כנפשו וכ"נ מדברי הרמב"ן בסת"ה וכ"ל הנ"י שם בסנהדרין: ד מימרות דרבי יוחגן שם בסנהדרין: ה כשיניים דרבה בס: ר מימרה דרבי יוהנן שם: ז מימרא דרב ופירש"י כגון שיש לד יהודית ולניעות בדבר וכמו שפירש הרי"ף שהעובדי כוכבים היו עושים אדומות והיהודים שחורות שחין דרך הלנועים להיות לבושן אדום:

בית לחם יהודה

(סימן קנ"ז סעיף א' בהג"ה) ואם הוא בפרהסיא. ועי בשר"ת שלי סי כ"ד אם העובד כוכבים רוצה להשביע ליהודי המחוייב שבועה שיעתוד על עור של חזיר ורצו כמה רבנים לדמות שהוא בפרהסיא והוי כמו ערקתא דמקאנא ויהרג ואל יעבור ולי נרא׳ דלא דתיא כלל לערקתא כמ"ש הרמב"ם ישאר אחרונים דהטעם שלא ילבוש מלבוש עובד שהיה מנות ליית הכל בזה גם הרוב כוכבים על העוכד ואחד מאלף שישבעו על העור חזיר והעובד כוכבים הרולה שישבע כך רלונו להכעים לישראל ואין כוונתו להעבירו על דת רק אם יוכל להציל במיעוט ממון שלא ישבע כך

גליון מהרש"א ביין

גליון מהרש"א לכן הרא"ה הרא"ה הרא"ה כתובות די"ט ע"א רבים רא"ה הגול: רבים מר אף הגול: (ש"ך ק"ק מ') ובהג"א ממדרי"ה כו' כתבו אם רוצה. מפוליים כו כובו אם רוצה. עיין ע"ז כ"ז ב' תוס' אאו. ר"ה יכול: (CD) אמנם י"ל מוכל הכא הכא הלענין קידוש. ויראה הכא הלענין קידוש. ויראה הב"י בוהכי יתיישב קושית הב"י טינא בלבו פסק גם בפנויה ימות ואל תבעל לו והלא ימות ואל תבעל לו והלא פלוגתא היא וספק נפשות פלוגתא היא וספק נפשות להקל ע"ש שתירץ דבשב ואל תעשה ל"א ספק נפשות להקל ואיני מבין דהא פיקוח הגל בש"ע א"ח סימן שכ"ט נמי הוי שוא״ת וע״ש בגליון: (שם) וכ"כ בנ"ה בשם א"ח. יע"ש אם לשחוט את אחרים אם מתירא שלא יעמדו בנסיון: (נסג"ס) צריך ליתן הכל ולא יעבור לא תעשה. עיין סימן שע"ד ס"ג בהג״ה ועיין סימן שס״ה סוף הג"ה ועיין סי שמ"א סק"ה בט"ז ועיין ש"ע א"ח ס"ס דקרקתי מדלא כ׳ הרמ״א דין זה לקמן באונסין אשה לבוא עליה משמע דוקא בעושה מעשה לעבור הלאו חייב ליתן כל ממונו וא"כ בלאו שאין בו מעשה אינו חייב ע"ש: (ש"ע קעיף א") ואם הוא שעת הגזרה כו' אפי אערכתא דמסאנא. בהגהת אשר"י כתובות דף ג' דאם חב"ר עוקרים המנהג שוב לא דמי לערקתא ועפ"י שם על תוס׳ ד״ה תקנתא: (שס) ובעבודת כוכבים ג״ע ש״ד אפילו בצינעה כו׳. עי׳ בשמים תשובות סימן ש"א: (שם נהגה"ה) וכל איפור עבודת כוכבים כו'. אע״פ שאין בו מיתה כו' צריך ליהרג. עיין ת׳ זרע אברהם חיו"ד סי' ה' בחולה שצריך לינק משדי אשה ולא נמצא מינקת פנויה דהתיר לינק משדי אשת איש והאריד הרבה בדיו ימות ואל תספר עמו מאחורי גדר וסיים וטוב לפרוס סדין וטוב יותר שבל ידע ויכיר איזה אשה היא: (ט"ז ס"ק ד") יכולים

כנו א א. רשאים והב"ח פסק כהרמב"ם 5 דכל מי שדינו לעבור וחל יהרג ונהרג ולא עבר ה"ו מתחייב בנפשו וכן דעת הנ"י 6 וכן

היכא דקי"ל יעבור ואל יהרג ל"ע אי שרי או לא ע"כ וכתב בת"ה סי׳ קל"ט והיה נרחה דבפלוגתה דרבוותה אולינן לקולא באיסור סכנת נפשות כדאמרינן בעלמא ספק נפשות להקל אמנם י"ל הכא דלענין קדום השם שלא הקפידה התורה על איבוד נפשות מישראל לא ילפינן לה משאר ספיקות דלית בהו משום קידוש השם ונראה דלפי הענין ושרואין אנו כוונתו מורין לו עכ"ל. וכתוב בהגהת סמ"ק ס" ג'9 דחותן קדושים ששחטו עלתן שלה סמכו דעתם לעתוד בנסיון קדושים גתורים הם וראיה משאול ומביאו ב"ח וכ"כ בב"ה בשם א"ח 10 מיהו כ' הא"ח שם שיש חולקים שאינו יכול להרוג את עלמו ע"ש שהאריך: ב. אב

לבטלו ממנו כגון שישימוהו בחפיסה וממילא יבטל מההיא מלות עשה: להחמיר ונקרא חובל בעלמו ולריך לעבור ואל יהרג. ר' ירוחם סוף נחיב י"ח 11. וכתב הב"ח ס"ב דאפילו בפרהסיא אינו רשאי למסור נפש

ולא יעבור ל"ת. אבל מלות עשה אפילו מלוה עוברת א"ל לבובו יותר מחומש כמ"ש הרב בא"ח ס"ס תרנ"ו וע"ש: ואם יש סכנת אבר ל"ע אי דמי לממון או לנפש עיין בריב"ש סי' שפ"ז ובא"ח סימן שכ"ח סי"ו ולראה לקולא: ד. בפני י' מישראל. דוקא ואין ר"ל בפניהם ממש אלא שיודעין מהעבירה והכי מוכח בש"ם ופוסקים גבי והא אסתר פרהסיא הוה ע"ש: ה. ערקתא חידושי רע"ק הנה פמ"ג (ריש פ' וישב): (שם כהנס"ה) ולא יעבור לא תעשה. הנה

מדברי תשובת חות יאיר (סימן קל"ט) מבואר ראם הוא לאו שא"ב מעשה הוי כמו לעבור שובר והשובר וחור ביין (עיכון עי טובראה והיים היים ביין האולם בתשובת על עשה והייץ ליתן כל ממונו. ועיין במשבצות והב (סימן תמיז סקייו) ואולם בתשובת הרב"ש (סימן שפ"ז) מבואר דכל שהוא לעבור על לאו אף באין בו מעשה צריך ליתן כל אשר לו ולא יעבור. (ע" מ"ש בחוה"מ סימן של"ט סעיף י") בגליון בתשובת הרדב"ו (ח"ב סי קמ"ה) כתב ראם הוא בין העוברי כוכבים ואינו מוצא לאכול אלא דברים אסורים אפי איסור דרבנן ושמנו של גיד וכדומה חייב ליתן כל ממונו למצוא דבר היתר לאכול אפי אל איר ודבון ושכנה של אנו והדומה ודדי ביוון כד המוצה אבוור ודבו היווי ביוון לא אלא לאירור ולאחר מכן אנום הוא מתמת נפתרות ואוכל העל קל תחילה ומ"מ אין מחובדי מחויב ליקח לו ממון בהמתנה עד שיהיה לו מעות לפרוע דרלמא לא יהיה לו מעות והעובדי כוכבים חובשין אותו ומייסרין אותו ויכול לבוא לידי סכנה: (של) שלא לקיים מצות עשה. עי בהגהת אשר"י פ"ק דכתובות בר"ה ומן הסכנה. ועי בפ"י שם בתר"ה תקנתא דרבנן ועי בב"ח א"ח (סי תרע"ט ס"ח): (של) אבל עליה. בתשובת הריב"ש (סימן שפ"ז) כ' וו"ל אם היה בירה להנצל מעבירה כשתמסור עצמה למיתה תהרג ואל תעבור אלא התם אנוסה היא לגמרי שא"א לה להנצל מהעבירה בשום ענין דקרקע עולם היא. וכל אונס שהוא כיוצא בזה דא"א לו לאדם לקיים המצוה בשום פנים מחמת אותו האונס ונראה (ש"ל פסק"ג) ונראה שהוא פטור עכ"ל: (ש"ך ססק"ג) ונראה

פתחי תשובה

ועיין בהפלאה כתובות ד' י"ט על תוספות ד"ה דאמר מרן: (ג) מכוין כר'. עבה"ט סק"א וערין בספר עלי ארוים באה"ע סימן ט"ו סיק זי באורך. <u>וכספר תפארת ישראל על</u> משניות פ"א דברכות מ"ג כתב דמ"מ מותר להכנים עלמו לספק סכנה היכא דלא שכים הייקא ומלוה פ"א דברכות מ"ג כתב דמ"מ מותר להכנים עלמו לספק שכנה היכא דלא שכים הייקא ומלוה דעסיק בה אגני מגני וראיה מר"ע שהכנים עלמו לספק סננה בננ"" שהיה סומך ה"ע שלא יניהו שומר האסורים למות בלמא כדאיסא בעירובין דף כ"א ע"ש: (ד) ד"ת. עבה"ע מ"ש אבל מ"ע כו' ועיין בספר משנת חכמים שם שנסתפק גם לענין זה אי דוקא בכה"ג שבא האנס לבעל אותו ממ"ע ורוא רוצה בקיומו וליתן לו ממון רב הוא דא"י לבצבו כל ממוני אבל אם בא האנס ליטול ממנו ממון רב אף כל הונו הלילה לו לומר שיבטל מ"ע בכדי שלא להזיק לו או דלמא ל"ש ושוב הביא ראיה דאף בכה"ג שבאים עליו בעסק ממון יכול לעבור אמ"ע בכדי שלא יהיה לו היוק מנתון רב ש"ש. ועיין בסוף ספר תינת נותא חקינה ד' שכתו דבל"ח שאין בו תעשה כמו להניח חתץ שלא יבער וכדומה ייל דאין תחויב לגובו ממונו ע"ש וכן כתוב בספרו פמ"ג על או"ח סי חרנ"יו וכן כתב בחשובת סות יאיר סו"ס קל"ע לעכין לאו דלא חלין שנו ג של ניין מש ל נונר זיין לנוניין במיין לתון פורים קלים פלפן למו דלה חבין האדמנו אייה לקתן סימן של"ז סק"א (ועיין במייז לקתן סימון רל"ב ס"ק י"ז ודו"ק) ועיין בס" חומת ירושלים ס"ס, קל"ז של דנהאה לו חילוק שבין שלה לל"ת לענון חיוב בזכח ממונו הוא דקום עשה הרבה ימנע ממנו בסבת עניותו לכן המירו שלא יקיים כ"א על דרך שארו"ל דקום עשה הרבה ימנע ממנו בסבת עניותו לכן המירו שלא יקיים משום ממון אין סברא דמשום עוני ודלי אין הכרח לפבור ל"מ ומניעת עשיים הרכה ימלאו בסכת עורי עב"ד. לפי זה יש לוחר לאין היכה לפבור ל"מ ומניעת ששיים הרכה ימלאו בסכת עורי עב"ד. לפי זה יש לוחלק לאין מילוק. ועיין בס' משנת חכמים רש הלכות יסודי התורה שדעתו ג"כ נוטה לחלק דדוקה בל"ת שיש בו מעשה וכתב דה"ה להיפך במ"ע שעובר בקום ועשה כמו כל לחו הבח דרוקה בניית שיש כו מעשה והעב דהייה היישן בחייב שעובר בקום ועשה בנוי ע בעו היבש מכלל עשה מחריב לגוצו כל מתונו ע"ש. עוד כתב בפח"ג שם דיש להסתפת בל"ח דרבנן אם מחויב לותן כל מתונו או חומש ע"ש ועיין בתשובת חומ יאיר סיי קפ"ג דפשיטא ליה דאפיי בל"ח דרבנן לריך ליתן כל מתונו ח"ל השאלה שם במעשה שאיש חיל אחר ליהידי שישתה עתו ח"ינ ואם לא יקטע את אוט וכתב דאם הדבר היה דרך גיזום דברים בעלמא ודאי שאין ראוי למהר ולשתות אך אם באחת ירא לנפשו שיעשה כאשר זמם יכול לשתות בפרט בזמו

לו א (א) יאע"ג שאמרו כל מקום כו'. כן ל"ל: (ב) אפילו על ערקתא. פירוש שישראלים היו נוהגים ברצועות מנעליהם שלא

סדרך העובדי כוכבים בזה: (ג) ואם הוא שעת הגזרה כו'. בטור הלחה דעת הרמב"ן בס' תורת החדם ⁷ ומביחו הר"ן פ' יה"כ ² ובהג"ח מסיים על זה אפילו על מנהג בעלמא שנהגו אם באים להעביר עליו ממהרי"ח רפ"ק דכתובות 8 כתבו אם רוצה להחמיר על עצמו וליהרג

יהרג כו' עכ"ל והך להעביר עליו השמד ש"מ דבשעת שמד חקור אפילו להנאתו ולא דק דבהדיא כתב

ר"ל שמכוין להעבירו על דת וכ"ה ברמב"ם פרק ה' דיסודי התורה 1 בהדים כגון שיעמוד מלך רשע לבטל דתם כו׳ אבל אם לא נתכוין אלא להנאתו אפילו בשעת השמד שרי כיון שהוא בשאר מלות כמו שמותר בפרהסיא דפרהסיא ושמד שווין לכל דבר וכן הוא ברש"י בגמר' בהדיא וכן בר"ן ביותה 2 ובניתוקי יוסף פר׳ בן סורר 3 והוא פשוט אלא שמו"ח ז"ל רולה לדקדק מסידור לשון הטור מדלא הזכיר חילוק של להעביר על דת או להנאתו אחר דין של שעת הטור עלמו ברמזים פרק בן סורר החילוק הזה גם אשעת שמד:

(ד) שלא לקיים מצות עשה כו'. דהל גם העובדי כוכבים יכולים העובד כוכבים מכוין כו'. לבל אם אינו מכוין אלא להנאת עלמו אסור

כיון דאינו מתכוין אלא להנאת עצמו אבל מדברי הפרישה ס"ג מבואר דבפרהסיא רשאין למסור נפש ונראה דאם השעה צריכה לכך וכה"ג

דמסאנא. פירש רש"י שדרך העובד כוכבים לקשור כך ודרך הישראל לקשור בענין אחר וכגון שיש כד יהודית בדבר ודרך ישראל להיות לנועים אפילו שנוי זה שאין כאן מנוה אלא מנהג בעלמא יקדש השם בפני חבריו והרי״ף 3 פי׳ שהעובד כוכבים שבאותו זמן היו רלועות מנעליהן אדומות והישראל היו עושים שחורות כדי שלא ילבשו מלבוש עובד כוכבים וכתב מהרי"ק 12 דהיינו כמ"ש רש"י שיש לד יהודית בדבר וב"י כ' דהרמב"ם מפרש דדוקא בכה"ג שלא ילבוש מלבוש עובד כוכבים שהוא מלות ל"ת ע"ש: ו. עד ישראד דבד. אבל אם הגזרה היא על כל א מדינת, מלכותו אע"פ שהישראלים בכלל לאו שעת השמד מיקרי: ז. אפידו אערקתא בו'. כתב ב"י דאדלעיל אפרהסיא נמי קאי to save son ביאור הגר"א [ד] ואם יוכל כו". ראפילו שבות דשבת אסור בהפסד ממון כמ"ש בפט"ז דשבת (ככ"א א') א"א כבה כו' ובפ"ב די"ט (כג א') כי קמיבעיא לי משום הפסד ממון ובפ"

בתרא דע"ז (ע' א') כמה כיסי משתכחי כו' ולא ידענא כר וכיוצא בו הרבה: [ה] ובמקום ב". כמ"ש בר"פ בתרא דקדושין (ע"א אי) ישבו ובדקו כו' ופירשו ואפילו בממונו ממ"ש בסנהדרין ע"ג א' אי מהתם ה"א בנפשיה אבל כו' אלמא אי לאו קרא ה"א דאפילו להציל נפש חבירו אינו מחוייב להוציא ממונו אבל משמע שם מדבריו דאכל מל"ת אינו מחוייב להוציא ממונו דהוכיה מדכתבה תורה בכל מאדך בע"ז והוא שלא כדברי הר"ן הנ"ל:
[1] דהיינו כו' מישראל. שם: [1] אם העובר כוכנים כו'. גמ' שם והא אסתר כו':
[2] דהיינו כו' מישראל. שם: [1] אם העובר כוכנים כו'. גמ' שם העובר כוכנים מכוין כו'. טור ולא כ' אלא גב' פרהסיא כתי הגמ' שם אבל רש"י שם ד"ה שדי כו' כ' בפרהסיא וכן בגזירת המלכות (וכ"כ הומב"ן בכתובות ג' כי דלא כהראביד ע"ש) ובהג"א פ"א דכתובות ס"ד ד"ה ולקמן נסתפק בזה אבל דש"י ס"ל אף בג' עבירות להנאת עצמן שרי וע"ש בר"ה הני קוקי כר (ועיל ס"ק ייב וס"ק ייד) (ע"כ): [ה] אפ" על כר'. שם: [ט] על ישראל לבדם. מדפריך שם והא אסתר פרהסיא הוה ולא פריך דגזירת המלכות היתה: [י] ודוקא כו'. דהרי אלישע בעל כנפים נטלן מראשו והטעם דהרי יכולין להעבירו בע"כ שיטלוהו מראשו ויושיבוהו בבית האסורין וו"ש בסנהדרין שם קרקע עולם היא ור"ל שיכולין לכוף אותה בע"כ והקשה שם הר"ן היאך

באר הימב

קבז א (א) מכוין . אכל אם אינו מכרין אלא להנאת עלמו אקור להחמיר ונקרא חובל בעלמו ולריך לעבור ואל יהרג. רבינו ירוחם. וכתב הב"ח דאפילו בפרהסים אינו רשאי למסור נפש כיון דאינו מתכוין אלא להנאת עצמו אבל מדברי הפרישה מבואר דבפרהסיא רשאי למסור נפש ונראה דאם השעה לריכה לכך וכה"ג לכ"ע רשאי למסור עלמו וגם הב"י כמב דאם הוא אדם גדול ומסיד וירא שמים ורואה שהדור פרון בכך רשאי לקדש השם ולמסור עלמו אפי׳ על מצוה קלה כדי שיראו העם לאחבה את ה' ולירא אותו בכל לבם והב"ח פסק כהרמב"ם דכל מי שדינו לעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר ה"ז מתחייב בנפשו ויש פוסקים חולקים על זה וכתב בת"ה והיה נראה דבפלוגתא דרבוותא אולינן לקולא באיסור סכנת נפשות כדאמרינן בעלמא ספק נפשות להקל אמנם י"ל הכא דלענין קדוש השם שלה הקפידה התורה על אבוד נפשות מישראל לה ילפינן לה משאר ספיקות דלית בהו משום קדושת השם ונרחה דלפי הענין ושרוחין אנו כוונתו מורין לו וכ' בהגחת סמ"ק דאותן קדושים ששחטו עלתן שלא סמכו דעתן לעמוד בנסיון קדושים גמורים הם וראיה משאול מיהו יש חולקים שאינו יכול להרוג את עלמו עיין באו״ח שהאריך: (ב) לא תעשה. אבל מצות עשה אפילו מצוה עוברת א"ל לבובו יותר מהומש כמ"ש הרב בה"ח סימן תרנ"ו וע"ש ש"ך. וכתב עוד ואם יש סכנת אבר ל"ע אי דמי לממון או לנפש עיין בריב"ש סימן (שכ"ו) [שפ"ו] ובא"ח סימן שכ"ח סי"ו וגראה לקולא עכ"ל: (ג) בפני . ואין ר"ל בפניהם ממש אלא שיודעים מהעבירה והכי מוכח בש"ם גבי והא אסתר וכו'. ש"ך: (ד) ערקתא. פירוש שישראלים היו